

ใบความรู้ เรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของโคลงภาพพระราชพงศาวดาร
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง สะท้อนสารผ่านวินิจฉัย
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

โคลงภาพพระราชพงศาวดาร

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงพระนิพนธ์คำอธิบายเกี่ยวกับหนังสือโคลงภาพพระราชพงศาวดารไว้ว่า เกิดขึ้นโดยพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกสรรเรื่องในพระราชพงศาวดารให้ช่างเขียนที่มีฝีมือเขียนรูปภาพและให้มีโคลงบอกเรื่องพระราชพงศาวดารตรงที่เขียนรูปภาพติดประจำไว้ทุกกรอบ รูปขนาดใหญ่มีจำนวนโคลงรูปละ ๖ บท รูปขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีจำนวนโคลงรูปละ ๔ บท การแต่งโคลงนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์บ้าง โปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการซึ่งสันตติบาทกลอนแต่งถวายบ้างรูปภาพเรื่องพระราชพงศาวดารที่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นมีจำนวน ๙๒ ภาพ โคลงที่แต่งมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๗๖ บท สร้างสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้กล่าวไว้ชัดเจนในรายนำโคลงภาพพระราชพงศาวดารว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ที่จะสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ที่มีพระมหากษัตริย์คุณต่อประเทศอย่างใหญ่หลวงในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงเชิดชูเกียรติหมู่เสวกามาตย์ที่มีความกล้าหาญ สุจริต

และกตัญญูต่อแผ่นดิน นอกจากนั้น ยังมีพระราชประสงค์อีกสองประการคือ “หนึ่งพระประสงค์จะบำรุงผดุงฝีมือช่างสยาม รจเรขงามเอี่ยมสอาด เขิงฉลาดลายประดิษฐ์ ล้วนวิจิตรพิงชม หนึ่งพระบรมราชประสงค์จะใคร่ทรงทำนุปลูกปรีชาเขิงฉลาด แห่งนักปราชญ์กาพย์โคลงเพื่อชระโลง ชูเชิดเพื่อบรรเจิดเกียรติยศ ให้ปรากฏยาววัน”

โคลงสองเรื่องที่คัดมาให้ให้นักเรียนได้ศึกษา ได้แก่ โคลงประกอบรูปที่ ๑๐ แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ภาพพระสุริโยทัยขาดคอช้าง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และโคลงประกอบรูปที่ ๕๖ แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเสือ ภาพพันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต พระนิพนธ์พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวรวงศ์เธอ (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์) ภาพพระสุริโยทัยขาดคอช้าง ซึ่งได้รับรางวัลที่ ๓ เป็นภาพเขียนฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และภาพพันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต ซึ่งได้รับรางวัลที่ ๑๑ เขียนโดยนายทอง (พระวรวงศ์วาตวิจิตร) ปัจจุบันภาพทั้งสองประดับอยู่ ณ พระที่นั่งวโรภาสพิมานพระราชวังบางปะอิน

